G
948
12
35

R. 69.

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
John and Mary A. Yaremko Foundation

http://www.archive.org/details/panpysarshtukavt00hanu

Pan

ПАНЪ ПИСАРЪ

ШТУКА ВЪ ТРЕХЪ АКТАХЪ.

Написавъ Г. Г. Г.

HUKDUP
UKR RES
DUPLICATE
НАУКОВОЕ ОБЩЕСТВО ИМЕНИ ШЕВЧЕНКА
NEW YORK

КОЛОМЫЯ.
Черенками и накладомъ Михаила Бѣлоуса.

JUL 5 1983
PG 3948 H12 P35

ОСОБЫ:

ГРИГОРІЙ БѢЛОЗУБЪ, старый газда.
КАТАРИНА, его жѣнка.
АННА, ихъ дочка.
ОЛЕНА, подруга Анны.
ИВАНЪ, братъ Олены.
МИХАЙЛО, парубокъ.
ОЛЕКСА, газда.
СОФРОНЪ, писаръ громадскій.
ПЕТРО, слуга у Бѣлозубѣвъ,

Дѣе ся на селѣ.

UKRAINIAN INSTITUTE
LIBRARY CATALOGUED
UKR REF
DUPLICATE
UKRAINIAN INSTITUTE

Актъ I.

(Хата у Григорія Бѣлозуба съ образами на стѣнахъ, съ шафою, лавками и т. д. а всюда порядокъ якъ у недѣлю).

Сцена 1.

Григорій и Катарина.

(При пôднесеню завѣсы чути, що дзвоны дзвонятъ. На сценѣ суть Григорій, и Катарина, обое святочно убранѣ).

КАТАРИНА. Отъ вже и на вечѣрню дзвонятъ. *(иде до бочныхъ дверей и кличе)* Чи чуешь, Анно? вже дзвонятъ до церкви. Чого такъ довго пораешь ся, гей на яке весѣлье? *(ôтходитъ ôтъ дверей)* Бѣда съ тыми дѣвками.

ГРИГОРІЙ. Тай й я кажу, бѣда. Въ кождый разъ, коли выходитъ зъ дому, пристроюесь якъ на яке весѣлье.

КАТАРИНА. Та вжежь дѣвцѣ не можь показуватись межи люди, не убравшись, якъ треба.

ГРИГОРІЙ Та хоть бы лишь поступала якъ треба.

КАТАРИНА. Хибажь вона зле поступае?

ГРИГОРІЙ. Зле не зле, а такой и те вже зле, що за довго дѣвочитъ. Парубки трафляются, а вона якось не спѣшится.

КАТАРИНА. Прійде на все свôй часъ.

ГРИГОРІЙ. Але коли? Бачишь, я вже не здужаю, чоловѣкъ ся старѣе, а ты сама не дашь рады той всей роботѣ.

КАТАРИНА. Ой, менѣ тота робота вже бокомъ лѣзе.

ГРИГОРІЙ. Отъ, й бачишь. Давно здавъ бы ся зять.

КАТАРИНА. Та здавъ бы ся, но вона знае, що робитъ. До замужія не силуймо еи, щобы колись на насъ не нарѣкала.

ГРИГОРІЙ. Я еи не силую, але — бôй ся Бога — вже трехъ було, а вона за жадного не иде. Якъ се довго буде?

КАТАРИНА. Якихъ тамъ трехъ?

ГРИГОРІЙ. А Максимôвъ луцько.

КАРАРИНА. А правда.

ГРИГОРІЙ А Василôвъ Павло.

КАТАРИНА. Та правда, А хто третый?

ГРИГОРІЙ. А писаръ Софронъ.

КАТАРИНА. Та де ему до жениханя! такій старый, що й я бы его не хотѣла.

ГРИГОРІЙ. То нехай выбирае якого молодого. Якъ такъ довго выбирати буде, то не трафитъ ся нихто. Хиба за дурного Петра пôйде.

КАТАРИНА. Пожди-но, старый — я щось замѣркувала.

ГРИГОРІЙ. А що таке?

КАТАРИНА. (*тихше*) Менѣ здаесь, що вона щось за Михайломъ потягае.

ГРИГОРІЙ. Якій Михайло?

КАТАРИНА. А Петрôвъ.

ГРИГОРІЙ. Та й вôнъ добрый. Я знаю старого Петра, газда добрый и маючій, такъ и сынъ повиненъ бути такимъ.

КАТАРИНА. Ну иди-жь ты на двôръ, а я ю спытаюсь.

ГРИГОРІЙ. Та й спытай. *(ôтходитъ).*

Сцена 2.

Катарина и Анна.

АННА. (*удрана такожъ святочно, выходитъ зъ коморы*) А ось я вже убрана. Дайте лишь мôй молитвословъ, тай можемо ити на вечѣрню.

КАТАРИНА. А ось ôнъ тутъ на шафѣ. (*бере зъ шафы и подае*) Можемо ити.

АННА. А до читальнѣ вступимо по вечѣрнѣ?

КАТАРИНА. Та вступимо — вступимо, може тамъ буде и Михайло.

АННА. Що за Михайло?

КАТАРИНА. Е табо не удавай що ничого не знаешь. Не мене дурити, коли я такой змѣркувала, що ты черезъ него иншимъ парубкамъ гарбузы надавала.

АННА. Що-бо се вы, мамо, таке наговорили! Я жадного Михайла не то що не знаю, а такой й не хочу его й на очи бачити.

КАТАРИНА. Не хочешь ся признати — встыдаешь ся — але коли бы такъ сватôвъ приславъ, то й пôйшлабъ за него.

АННА. Най спробуе, то й пôйде съ такимъ гарбузомъ, якъ и другі.

КАТАРИНА. Не въ лиху годину бы ты таке сказала. Слухай, дѣвко, що я ось тобѣ скажу. Опамятай ся и знай, що робишь. Уважай на старого батька. Ôнъ черезъ тебе передъ часомъ въ могилу иде. Перебираешь женихами, якъ жадна дѣвка въ селѣ. Трафлялось тобѣ вже трехъ, а ты имъ гарбуза пôднесла, а теперь хочешь и четвертому пôднести?... Ты була минувшой недѣлѣ у церквѣ и чула, що егомость говорили?

АННА. А що говорили?

КАТАРИНА. Ось й бачъ — вже й забула. Хибажь ты не чула, якъ вони говорили, що батька и мати треба слухати во всѣмъ.

АННА. Хибажь я не слухаю?

КАТАРИНА. А вжежь, що нѣ, коли ось мы хочемо бачити тебе щасливою, а ты не слухаешь и помѣтуешь женихами. Тотî, що зъ тобою хотѣлись посватати, були прецѣ порядні парубки. Тай и писаръ Софронъ добрый, хоть старый. А про Михайла такожь ничого злого мы не чували. Ей, гляди, щобысь не посивѣла дѣвкою. А то бы бувъ соромъ!

АННА. *(злагôднѣла)* Жожь вы, мамо, хочете ôтъ мене?

КАТАРИНА. Хочу, щобы ты насъ слухала, якъ казали егомость, й ввела намъ зятя до хаты, бо батько вже не здужае, тай и я не здужаю. Треба газды для хаты.

Сцена 3.

Попередні и Олена.

ОЛЕНА. *(святочно убрана)* Ануню, Ануню, табо вже ходи на вечѣрню, а то буде пôзно. *(поба-*

чивши ю сумну, споглядае то на ню, то на Катарину) А се що таке тутъ сталось?

КАТАРИНА. Нехай вона тобѣ скаже, що сталось, та и скажи ей на розумъ, що годѣ вѣчно дѣвкою бути. (*ôтходитъ*).

Сцена 4.

Олена и Анна.

ОЛЕНА (*рухае раменами)* Що се таке у васъ сталось?

АННА. *(монотонно)* А ось що — хочутъ мене ôтдати за мужь, та и выдумали вже якогось тамъ Михайла на зятя.

ОЛЕНА. Михайла! А ты що на те?

АННА. Ты ще и пытаешь, що я на те? Хибажь не знаешь, кого я люблю? Ахъ Господи святый! якъ то тяжко безнадѣйно любити! Батько нарѣкае на мене и мати нарѣкае, а я имъ признатись не могу, кого я люблю, бо висмѣяли бы мене, що полюбила бѣдного, та ще такого, що помандрувавъ въ чужину за море, щобы крайцара доробитись. Писаръ Софронъ вмовивъ въ батька и маму, що Иванъ не жіе, що ôнъ умеръ, и вони силуютъ мене за другого пôйти.

ОЛЕНА. Що кажешь? Мôй братъ умеръ?

АННА. Такъ вони межи собою говорятъ, але мое сердце менѣ каже, що ôнъ жіе и верне до мене. Ôтходячи клявся, що поверне. О, коли ôнъ поклявся, то и верне, съ певностію верне.

ОЛЕНА. И я вѣрю, що верне, бо и щожь бы я безъ него тутъ робила? Ни батька, ни матери нема, ôтумерли намъ давно и лишились лишь мы двое.

Ôнъ пôйшовъ у свѣтъ заробити крайцаръ, а я на службѣ у чужихъ выглядаю, коли верне мôй братъ, що менѣ заступитъ и батька. Но, але не сумуймо такъ — Господь Богъ намъ его верне, и тогдѣ обое будемо щасливî. Ходѣмъ до церкви и помолимось до св. Николая, щобы хоронивъ го ôтъ всякой пригоды и вернувъ здорового до дому. Ну. будь веселою, Ануню, такъ якъ я веселою. *(ловитъ ю за шію)* Правда, що ты вже весела?... Ну, засмѣй ся!

АННА. *(увеселившись)* Я вже весела! Ты Олено така, що при тобѣ кождый розвеселѣе.

ОЛЕНА. Розвеселѣешь ты ще бôльше, коли верне Иванъ, Отъ, знаешь що — по вечернѣ пôйдемъ до старои Зубалихи, вона умѣе въ картахъ читати, тай и скаже намъ щось доброго про Ивана.

АННА. *(весело)* Добре, що ты згадала собѣ про Зубалиху. Я вже давно хотѣла до неи пôйти. Ходѣмъ, *(бѣжуть до дверей и встрѣчаются съ Григоріемъ и Софрономъ)*:

Сцена 5.

Попереднî, Григорій и Софронъ.

ГРИГОРІЙ. Табо, о мало що зъ нôгъ мене не звалила та сорока!

ОЛЕНА. Якъ ся маете, батько Григорій! та и даруйте менѣ, що я васъ потрутила.

ГРИГОРІЙ. Ну, ну, я и не гнѣваюсь.

СОФРОНЪ, *(носитъ на головѣ перуку, котру пригладжуе)* Здоровенькî були, дѣвчата, мой голубята!

ОЛЕНА. Здоровî були, пане писаръ! А чи не часомъ до Анны вы се прійшли?

СОФРОНЪ Я знаю, що прекрасна Ганя мене не хоче, но сердце мое все тягне до неи.

ОЛЕНА. И голова моя завернулась за Ганею.

СОФРОНЪ. И голова моя звернулась за Ганею.

ОЛЕНА. Бо я Ганю дуже люблю.

СОФРОНЪ Бо я Ганю дуже люблю.

ОЛЕНА. И женитвсь съ нею хочу.

СОФРОНЪ. И женитись съ нею хочу.

ОЛЕНА. Бо я хоть старый, але до любви ще молодый.

СОФРОНЪ. (*смѣесь*) Ге-ге-ге!

ОЛЕНА Хоть голова вже посивѣла.

СОФРОНЪ. О, дуже прошу, я ще маю добрый волосъ на головѣ.

ОЛЕНА. То правда, що волосъ на тôмъ мѣхурѣ добрый и чорный, але де подѣвъ ся волосъ зъ вашой головы? (*ловитъ за волосъ на головѣ Софрона и здирае перуку, кидаючи ю высоко*). Ха! ха! ха! ловѣть вашу голову, пане писаръ! (*въ смѣху ловитъ Анну за руку и одѣ выбѣгаютъ зъ хаты, смѣючись ще въ сѣняхъ*).

Сцена 6.

Григорій и Софронъ.

СОФРОНЪ. (*пôдноситъ скоро перуку и кладе на голову*) Та дѣвчина лить збытки вмѣе выпрявляти. Скôлько разôвъ я зъ нею встрѣчусь, то все менѣ якогось збытка зробитъ,

ГРИГОРІЙ. Отъ молоде, та и не дивуйтесь, що все веселе.

СОФРОНЪ. Але що ей до моей фризури? Я нарочно ношу таку фризуру, бо коли я ходивъ въ мѣстѣ до школи, то видѣвъ, що всѣ паны носятъ таку фризуру. А я прецѣ належу троха до паньства, маю — якъ то кажутъ — щось и въ кишенѣ и въ головѣ, тай собѣ такожь справивъ таку фризуру, щобы бôльше подобатись дѣвчатамъ. Ахъ, тотî дѣвчата! черезъ нихъ я не мôгъ шкôлъ покôнчити и выгнали — те, хотѣвъ сказати, покинувъ школы и на село на писаря громадского пôйшовъ. Я дуже полюбивъ той завôдъ, где треба такожь здôбныхъ людей, а у мене — якъ то кажутъ — и голова не пуста и въ кишенѣ не порожно.

ГРИГОРІЙ. Не розумѣю, що черезъ те хочете сказати.

СОФРОНЪ. Я все одно и то саме повтаряю и до одного повертаю. *(выймае табакеру и частуе)*. Прошу, зажыйте, дуже добра табака. Я тютюну не курю, бо тютюнъ почуютъ заразъ дѣвчата, а табаку где коли зажию, бо еи не почуютъ такъ борзо дѣвчата. При дѣвчатахъ я цигара курю, якъ то роблятъ паны. Ну, прошу! *(самъ заживае)*.

ГРИГОРІЙ. Я зъ роду табаки не нюхавъ.

СОФРОНЪ Але ся така, що якъ ю понюхаешь, то ще нюхати захочесь. Але що то я мавъ вамъ сказати и по що я ту прійшовъ?

ГРИГОРІЙ. Певне маете до мене важне дѣло?

СОФРОНЪ. О, дуже важне — заразъ вамъ скажу. Вы бо мене знаете не ôтъ нынѣ, тай и знаете, що у мене и голова не пуста и кешеня не порожна, и що ваша донечка —

Сцена 7.

Попереднї Олекса и Михайло.

ОЛЕКСА. Слава Іисусу Христу!

ГРИГОРІЙ. Слава на вѣки!

СОФРОНЪ. Знова менѣ перешкодили и не дадутъ высказати мой пламенній намѣреня и чувства.

ГРИГОРІЙ. Витайте гостѣ! Давно вже не бачивъ васъ, куме Олекса у моей хатѣ. Прошу, сѣдайте.

ОЛЕКСА. Здоровї були, пане писаръ!

СОФРОНЪ. Здоровї и ви були, пане Олекса, та и що тамъ у васъ чувати?

ОЛЕКСА. У мене все старе. Вы, пане писаръ, бôльше отъ насъ знаете, бо и читаете казеты и всякї книжки, тай знаете що у свѣтѣ ся дѣе.

СОФРОНЪ. Не хвалюсь, що у мене и голова не пуста и кишеня не порожна — *(трактує его табакою)*

ОЛЕКСА. А, знаемо о тôмъ, знаемо, тай и радї бы дôзнатись ôтъ васъ, чи то правда, що люде говорятъ.

СОФРОНЪ, А що таке?

ОЛЕКСА. А говорили намъ панъ вчитель, що гдесь тамъ въ той Гамерицѣ завалилась якась копальня и богато люда засыпало. Пôйду — кажу — до васъ, пане писаръ, тай и васъ про те ся спытаю. Панъ вчитель є такожь вченый, але вы таки бôльше вченый и лѣпше все знаете. Та осъ добре, що васъ тутъ здыбавъ и спытаюсь про се.

СОФРОНЪ. А такъ, то правда, що копальня завалилась и засипала богато люда, а що гôрше,

що власне въ той копальнѣ працювали нашй люде, що то минувшого року туды пôйшли.

ОЛЕКСА. И ихъ засыпало?

СОФРОНЪ. А вжежь що засыпало.

ОЛЕКСА. Такъ може и мого имянника Олексу, того славного музыканта засыпало?

СОФРОНЪ И его такожь засыпало.

ОЛЕКСА. А я и казавъ ему: Не иди Олексо до Гамерики, зъ тебе добрый музика и не буде кому грати на весѣляхъ! Такъ нѣ, не услухавъ и загравъ собѣ на смерть!

СОФРОНЪ. Тай и Ивана Стадницкого засыпало.

ГРИГОРІЙ Отъ тобѣ и на! Зôстала теперь Оленка круглою сирôткою!

СОФРОНЪ. А нехай зôстае, коли собѣ жарты робятъ зъ старшихъ и ученыхъ людей.

ОЛЕКСА. Видите куме Григорій, якій нашь панъ писаръ розумный! Вони все знаютъ, що у свѣтѣ дѣесь.

СОФРОНЪ. О, бо у мене и голова повна и кешеня не порожна.

ОЛЕКСА. Знаемо и бачимо те, Засыпало, кажете и Олексу и Ивана — бѣдняки! Оба вони добрй були парубки, а Иванъ говорятъ мавъ ся щось до вашой донечки, куме Григорію.

СОФРОНЪ. Я се потверджаю, тай и се потверджаю, що прекрасна Ганя ждала лишь на Ивана и иншимъ гарбузы давала.

ГРИГОРІЙ. Такъ кажете?

ОЛЕКСА. Коли такъ каже панъ писаръ, то и муситъ такъ бути. Бѣдна сирôтка Олена, треба ю теперь до себе пригорнути.

ГРИГОРІЙ. Та и христіяньске дѣло то буде.

СОФРОНЪ. Е, кому бы ся хотѣло таку збыточницю до себе брати?

ОЛЕКСА. Якъ то, кому? А ось першій кумъ Григорій то зробитъ. Втративъ въ Иванѣ зятя, то мы ему дамо другого, а въ мѣсце дочки возьме до себе Олену. Правда куме Григорій?

ГРИГОРІЙ. Та воно бы и не зле було.

СОФРОНЪ. Коли вже на таке прійшло, то и я маю зятя *(поправляе собѣ волосье)* Я именно не хвалюсь, бо у мене и голова не пуста и кишеня не порожна..

ОЛЕКСА. Та тутъ головы и кишенѣ не треба, коли буде зять, то вже буде и голова и кишеня.

СОФРОНЪ. Не знаете що я хочу говорити

ОЛЕКСА. Та вже опôсля будете говорили, теперъ дайте намъ говорити.

СОФРОНЪ. Власне перше я повиненъ говорити, бо я не хвалюсь, у мене —

ОЛЕКСА. Вже знаемо — голова и кишеня. —

СОФРОНЪ. Але яка голова и яка кишеня!

ГРИГОРІЙ. Пане писаръ, табо вы все перешкаджаете и не даете никому говорити. Дайте вже докôнчити кумови Олексѣ. И що вы хотѣли сказати, куме?

ОЛЕКСА. Коли зъ Ивана не можете мати зятя, то я вамъ дамъ другого парубка на зятя. Чи можемо присылати старостôвъ?

ГРИГОРІЙ. А ôтъ кого?

ОЛЕКСА. *(показуе на Михайла)* А ôтъ, ôтъ сего парубка, та лишь боимось, щобы ôнъ не дсôтавъ гарбуза.

СОФРОНЪ Але съ певностію буде гарбузъ — шкода трудити старостôвъ.

Сцена 8.

Попередній и Петро.

ПЕТРО. (*трохи дурноватый хлопецъ, входитъ и сѣдае въ кутѣ*).

ОЛЕКСА. Ну, и якъ скажете, куме? чи присылати старостôвъ?

ГРИГОРІЙ. (*заклопотаный*) Я тутъ не рѣшаю — треба перше поспытати дочки.

СОФРОНЪ. А такъ, такъ, мудро старый говоритъ, треба перше дочки поспытати, и я майже увѣреный, що Ганя не схоче. (*про себе*) Аги, готовî менѣ дѣвку зъ пôдъ носа спрятати. А такъ добре дѣло я обдумавъ.

ГРИГОРІЙ. Тай и жѣнки тра порадитись, бо я не хочу дитины силувати.

СОФРОНЪ. Ага, на милуваня нема силуваня. Тай и те правда, що кто хоче женитись, той повиненъ мати щось и въ головѣ и въ кешенѣ, щобы мати чимъ жѣнку удержати. А Михайло що? его батько ще жіе, а ôнъ ще ничого свого не мае, наколи я — якъ то кажутъ — маю и голову повну и кешеню не порожну...

ПЕТРО. (*смѣесь*) Гі гі-гі! и голову повну и кешеню не порожну.

СОФРОНЪ. А ты що до насъ мѣшаешь ся? Може такожь въ сваты прійшовъ?

ПЕТРО. Хибажь гадаете, що я не мôгъ бы ся женити? Коли вамъ такому старому забаглось мати

жѣнку, то чомужъ не мôгъ бы я мати жѣнку, коли я ще молодый? гі-гі-гі.

ГРИГОРІЙ. Петро добре говоритъ. Вы, пане писаръ, коли що думаете, то и выбачайте, що вамъ скажу, що вы для моей дочки за старый.

СОФРОНЪ (*злосный*) А вы хиба молодшій ôтъ мене?

ПЕТРО. Пане господарю, дайте спокôй, бо панъ писаръ зачинае вже сердитись и готовъ и васъ и насъ до гарешту запакувати — гі гі гі —

СОФРОНЪ. (*якъ выстe*) Старый! Якій менѣ молодикъ! Але пожди покажу я вамъ що я умѣю! (*ôтходитъ въ злости и все щось муркоче*).

Сцена 9.

Попереднѣ безъ Софрона.

ГРИГОРІЙ. Отъ и розсердився, не знати чого!

ОЛЕКСА. Нехай тамъ и сердится, а мы кôнчаймо наше дѣло. Скажѣтъ, що думаете?

Сцена 10.

Попереднѣ, Катарина и Анна.

ГРИГОРІЙ. А отъ и жѣнка и дочка — нехай вони говорятъ.

КАТАРИНА. А, у насъ и гостѣ суть! Та певно бувъ тутъ и панъ писаръ, бо мы его выходячого стрѣтили. Щось бувъ злосный и ôтказувавъ, а побачивши насъ, сказавъ: Спѣшѣтся, бо тамъ сваты прійшли, але зъ тыхъ сватôвъ буде таке, якъ съ сватами Ивана! Що ся тутъ стало?

ГИГОРІЙ. (*махае рукаою*) Е, пусте и говорити. (*до Анны*) Пôдôйди близше, Анно! (*Анна пôдходитъ*) Послухай, що се я тобѣ скажу. Ты одна у насъ и я бы хотѣвъ дôждатись зъ тебе потѣхи. Мой лѣта, дни а навѣть годины вже пораховани. Та и мати вже не сдужае Такъ и треба намъ газды щобы тутъ за насъ газдувавъ. Отъ бачь, кумъ Олекса привѣвъ Михайла, та и хоче довѣдатись, чи присылати старостôвъ. Я проти Михайлови ничого не маю, и видится менѣ, що буде ôнъ такимъ, якимъ его батько є. Довше перекидувати женихами не можна, если не хочешь, щобы я тебе вырѣкъ ся и проклинавъ.

КАТАРИНА. Табо погоди старый! Анна вже. по дорозѣ обѣцяла, що пôйде за першого жениха, котрый лишь трафится. А про Михайла я богато доброго чула, такъ и тѣшусь, що ôнъ а не хто иншій навинувъ ся.

ГРИГОРІЙ. Ну, такъ и говорѣтъ. (*до Олексы и Михайла*) Ось и чулисьте, — можете присылати старостôвъ.

МИХАЙЛО. Анночко, скажи ты сама, чи присылати старостôвъ.

АННА. (*по хвилѣ борбы*) Ты чувъ, що тато и мама сказали. Я слухаю батька и мамы и такъ буде, якъ вони кажутъ.

МИХАЙЛО. Ты будешь зô мною щасливою.

ОЛЕКСА. Дѣло скôнчене. Ходѣмъ теперъ по старостôвъ. Бувайте здорові, куме Григорій. Бувайте здорові Катарино, и ты дѣвко бувай здорова, та дожидай ще нынѣ вечеромъ старостôвъ. Слава Іисусу Христу! (*ôтходять*).

ГРИГОРІЙ и КАТАРИНА. Идѣтъ здоровенькі! (*ôтпроваджуютъ ихъ на двôръ*).

Сцена 11.

Анна и Петро.

АННА. (*мовъ скаменѣла стоитъ на однôмъ мѣстци*).

ПЕТРО. (*дивитъ ся на ню*) Була на свѣтѣ сирôтка, що не мала ни тата, ни мамы. Всѣ нею поштуркували и били — нигде ей жити не дали. И блукалась вона по свѣтѣ и шукала притулку. Та нихто ей не пригорнувъ и кусня хлѣба не давъ. Всѣ казали: Ты дурный, Петре, ты нездôбный до ничого, иди пôдъ церковъ и тамъ хлѣба проси.

АННА. (*все стоитъ на оннôмъ мѣстци и дивитъ ся въ одну сторону, слухаючи, що Петро говоритъ*).

ПЕТРО. И сѣдавъ я пôдъ церковъ, а люди переходячй кидали по крайцару або кусень хлѣба давали. Никто до хаты не принявъ — ночувавъ разомъ съ пташками у лѣсѣ, а зимою пôдъ лавою у старого Абрамка. Жидъ бувъ милосерднѣйшій ôтъ усѣхъ. И побачила разъ ту сирôтку одна дѣвчина — Ганею ю звали — и умилосердилась надъ нею, тай сказала: Ходи хлопче до насъ, дамъ тобѣ и хлѣба и кожушокъ, бо тобѣ зимно такъ ходити, а теперь зима. И пôйшовъ я за тою дѣвчиною, а вона мене накормила и приодягла, тай вже й не пустила зъ хаты. Ей тато и мама приняли сирôтку въ наймы и вона доси у нихъ. Тутъ менѣ добре, не такъ, якъ у другихъ — тутъ я свое зроблю, тай потôмъ заграю собѣ на сопѣвцѣ. (*выймае сопѣвку*).

АННА. Дежь ты вчивъ ся грати на сопѣвцѣ?

ПЕТРО. Отъ такъ, самъ гравъ, тай гравъ, тай щось и выгравъ. (*зачинае грати на сопѣвцѣ*) Гі, гі, гі, щобо се я граю? Не сумнои а веселои грати! Кажутъ люде: Ты, Петре, дурный, у тебе нема глуз-

дôвъ. Нехай я й дурный буду, а все таки заграю де-коли що. И сумнои заграю и веселои заграю, якъ кому до вподобы. *(грае веселои)*.

АННА. Перестань! заграй сумнои:

ПЕТРО. Чому сумнои? Тобѣ нынѣ веселои грати. Вечеромъ прійдутъ сваты. —

АННА. Перестань, перестань такъ говорити!

ПЕТРО. А правда, я й забувъ — не сваты то ôтъ Ивана. Ой, добрый то хлопець той Иванъ. Ôнъ мене любивъ и я его такожь любивъ. Тай и що, коли ôнъ пôйшовъ и не вертае, а панъ писаръ казали, що ôнъ вже не жіе.

АННА. Якъ не жіе?

ПЕТРО. А такъ, бо якась тамъ копальня въ Гамерицѣ завалилась и засыпала и его и другихъ, що тамъ робили.

АННА. То не правда!

ПЕТРО. Коли таке говоритъ панъ писаръ, то и муситъ бути правда. Панъ писаръ мудрый чоловѣкъ, умѣе читати зъ книжокъ и зъ казетъ и знае, що ся де дѣе. Коли тобѣ о тôмъ не говорили, то тому, щобы тебе не засумувати.

АННА. Дѣй ся воля Божа! Видно, Богъ такъ хотѣвъ.

ПЕТРО. И я такъ кажу: Дѣй ся воля Божа, Богъ никого не опуститъ. Не опуститъ Ôнъ и тебе, такъ якъ мене не опустивъ. Михайла я ще не знаю, якій ôнъ, бо мало до насъ заходивъ. Але кажутъ, що его тато добрый, то и сынъ буде добрый. Слухай, Ганусю, о що я тебе просити буду.

АННА. Говори, Петре — я все для тебе зроблю.

ПЕТРО. Коли выйдешь за Михайла, то не выганяй мене зъ хаты, я буду тобѣ грати на сопѣвцѣ

и стерегчи тебе, коли бы Михайло бувъ для тебе не добрый.

АННА. Такъ буде, якъ хочешь. А теперь заграй менѣ пѣсню тоту, що я люблю.

ПЕТРО. Ага, знаю вже котру. *грае арію: Сумно, марно на долинѣ...).*

АННА. *(сѣдае и операесь руками о столъ).*

Актъ II.

(Мѣстце пôдъ лѣсомъ).

Сцена 1.

Петро и Софронъ.

ПЕТРО. *(сидитъ пôдъ деревомъ и грае на соцѣвцѣ, розглядаючись то на право, то на лѣво).*

СОФРОНЪ *(входитъ по хвилѣ и побачивши Петра, задержуесь передъ нимъ)* Го, го, го, зъ тебе добрый музыкантъ, якъ бачу и чую.

ПЕТРО. Гі, гі, гі —

СОФРОНЪ. А гдежь ты такъ научився грати?

ПЕТРО. Такъ, такъ зъ себе—воно само прійшло — гі, гі, гі! Але выбачайте, що васъ не завбачивъ. *(здôймае капелюхъ).*

СОФРОНЪ. Ничого — ничого —

ПЕТРО. А куда вы, пане писаръ, такъ памѣрились?

СОФРОНЪ. Вертаю до дому бувъ въ мѣстѣ за почтою.

ПЕТРО. Ага, правда черезъ лѣсъ дорога иде, а я гадавъ, що вы —

СОФРОНЪ. Шукаю тутъ Ганѣ? О, она менѣ вже не въ головѣ. Погордѣла мною, хоть у мене и въ головѣ повно и въ кишенѣ не порожно, и волѣла пôйти за того хлопа Михайла, якъ за мене. Но, и якъ имъ тамъ ведеся? *(сѣдае пôдъ дерево)* Но, сѣдай и ты, Петре, та роскажи менѣ, якъ имъ веде

ся? *(выймае зъ кишенѣ рôжнѝ звитки. котрѝ кладе на землю, а знайшовши табаку, заживае)* Ага, ось й она. Чи ты любишь табаку? А може ты волѣешь курити?

ПЕТРО. Гі, гі, гі — я зъ роду ще не куривъ. *(украдкомъ дивится на звитки на землѣ лежащѝ).*

СОФРОНЪ. Такъ й закуримо собѣ оба и побалакаемо що то. Ты ся на мене гнѣваешь, Петре? *(выймае цигари),*

ПЕТРО. Я? — та за що? хибажь вы менѣ що злого вчинили?

СОФРОНЪ. Я такъ думавъ. Коли нѣ, то нѣ, *(подае ему цигаро и выймае сѣрники)* Ну, закури собѣ и я собѣ закурю, хоть волѣю табаку. Але бачъ, я съ панами въ мѣстѣ знаюсь и мушу съ ними по ихъ модѣ жити. Они табаки не заживаютъ, лишь курятъ цигара. И я съ ними курю. Ось тобѣ одно и закури собѣ. *(дае).*

ПЕТРО. *(бере)* Гі, гі, гі — та и що я съ тымъ маю вчинити?

СОФРОНЪ. Роби такъ, якъ я роблю, *(запалюе свое и его цигаро).*

ПЕТРО. *(закашлюесь ôтъ дыму).*

СОФРОНЪ Не лыкай такъ дыму а пускай его такъ, якъ я. *(куритъ и пускае зъ рота дымъ).* Отъ такъ.

ПЕТРО. Коли я такъ не вмѣю.

Сцена 2.

Попереднѝ и Олена.

ОЛЕНА. Диви, диви, Петро тутъ забавляесь, а коровы порозходились по лѣсѣ.

ПЕТРО. (*зрываесь и бѣжитъ въ глубину лѣса*) А-говъ сивуля! Куда ты зайшла!

ОЛЕНА. Фе, стыдайтесь, пане писаръ, заходити собѣ съ пастухами.

СОФРОНЪ. Або пастухъ не чоловѣкъ? Я хлопами не горджу и люблю съ ними поговорити. Отъ, сѣдай и ты собѣ коло мене, та побалакаемъ собѣ.

ОЛЕНА. Ще що? А може хотѣли бы собѣ такъ й пожартувати зô мною?

СОФРОНЪ (*встае*) Чому нѣ. Я дуже люблю дѣвчата и на край свѣта пôйшовъ бы за ними. (*гладитъ ю пôдъ бороду*).

ОЛЕНА. (*ôтручае его руку*) Та ну-бо!

СОФРОНЪ. Глянь лишь якъ тутъ въ коло насъ прегарно и пречудесно.

ОЛЕНА. Та такъ воно всюда.

СОФРОНЪ. Але тутъ такой инакше. Така краса — такъ мило —

ОЛЕНА. Весь свѣтъ однаковый.

СОФРОНЪ. То правда, але въ лѣсѣ инакше. Въ лѣсѣ такъ романтично. (*деклямуе*).

Надомновъ небо и сонце сѣяе,
Вкрадаесь мѣжь листье тихонько;
Докола вонь цвѣтовъ мене осѣняе,
То вѣтрець зашумить легонько,
Въ корчахъ шелеститъ мала пташина,
Щебече тай весело спѣвае;
То зновъ на сопѣвцѣ ôдозвесь хлопчина
И милу пѣсоньку заграе.
Цѣлый свѣтъ, дуброва и звѣры и птицѣ
Пречудну музыку выдаютъ,
И спѣвы и шумы и шелестъ и стуки
Въ одну мельодію ся зливаютъ.

Правда що се гарнѝ вѣршики? Се я ихъ зложивъ для тебе, голубонько моя.

ОЛЕНА. Я ся на тôмъ не розумѣю. До школы не ходила, тай вашой мовы не розберу.

СОФРОНЪ А видишь, голубоньку, якій я мудрый. О, бо у мене и въ головѣ повно и въ кишенѣ не порожно. Не хотѣла мене Ганя, такъ я ей на злôсть готовъ съ тобою оженитись (*гладитъ ю пôдъ бороду*).

ОЛЕНА. Диви, диви, старому на жениханье захотѣлось.

СОФРОНЪ Та я еще й не дуже такъ старый якъ ты думаешь. А при такой пташочцѣ, якъ ты готовъ и ôтмолоднѣти.

ОЛЕНА. Ой, вѣдай ваша голова вже не ôтмолоднѣе. (*хоче зловити за его перуку*).

СОФРОНЪ. Та-бо—чого ты вчепилась до моей головы? (*держитъ рукою перуку*).

ОЛЕНА. Хочу лишь бачити, чи пôдъ тымъ, окрываломъ є волося.

СОФРОНЪ. О, мудра голова николи не посивѣе.

ОЛЕНА. Бо дурной головы и волосъ не держится. Ха, ха, ха . . .

СОФРОНЪ. Жартуй собѣ, здорова, а я такой тебе люблю и съ тобою оженюсь. Ходи, най тебе поцѣлую.

ОЛЕНА. Го, го, го . . . и цѣлувати вамъ захотѣлось?

СОФРОНЪ. Я мушу тебе поцѣлувати, чи хочешь, чи не хочешь! (*намѣряесь цѣлувати*).

ОЛЕНА. (*утѣкае*) А дайте менѣ спокôй!

СОФРОНЪ. (*бѣжитъ за нею*) Здогоню, тай й поцѣлую. (*обое ôтбѣгаютъ*).

Сцена 3.

Петро (самъ.)

ПЕТРО. (*выйшовъ и дивится за ними*) Гі, гі, гі . . . а то старому хочесь по лѣсѣ бѣгати. (*кричитъ въ сторону*) Краса, куда ты знова? чому купы не держишь ся? (*бѣжитъ до коровы, но побачивши пôдъ деревомъ звитокъ, що Софронъ лишивъ, задержуесь*) А се що? (*пôдноситъ*) Ага, то панъ писаръ забули сполоханый дѣвкою. Краса, куда ты? (*ôтбѣгае до коровъ*).

Сцена 4.

Иванъ потôмъ Петро.

ИВАНЪ. (*убраный зъ панска входитъ и розглядаесь*) Здавалось менѣ, що хто-то тутъ и есть. Давно вже я тутъ не бувъ и хотѣвъ бы побачити кого знакомого.

ПЕТРО. (*вертае*) Аги, подурѣли, чи що — все кортитъ еи до лѣса и не держится купы. (*побачивти Ивана, задержуесь, роздзявивши ротъ и приглядаесь ему*).

ИВАНЪ. (*приглядаесь Петрови*) Чи не Петро то

ПЕТРО. Гі, гі, гі... вы мене знаете?

ИВАНЪ. Чи не наймитъ ты ôтъ Бѣлозубôвъ?

ПЕТРО. Хиба що?

ИВАНЪ. И не пôзнаешь мене?

ПЕТРО. (*приглядаесь ему*) Та нѣ. У насъ не ходять въ такихъ сукманахъ, якъ вы.

ИВАНЪ. Се-жь я, Иванъ, що пойшовъ бувъ до Америки.

ПЕТРО. Гі, гі, гі... таки Иванъ, а я тебе не спôзнавъ, такъ ты змѣнивъ ся. *(бѣжитъ до него и хочесь ему кинути на шію, но задержуесь и ôтскакуе боязливо).*

ИВАНЪ. Та й чому втѣкаешь ôтъ мене?

ПЕТРО. Бо я тебе боюсь.

ИВАНЪ. Чого боишь ся?

ПЕТРО. Бо ты не Иванъ, а духъ Ивана.

ИВАНЪ. Нѣ, таки самъ Иванъ. *(приближуесь бо него).*

ПЕТРО. Не приближуй ся — зъ далека, зъ далека, бо я тебе боюсь!

ИВАНЪ. Що бо на тебе впало? Се-жь я Иванъ.

ПЕТРО. Нѣ, ты духъ Ивана Иванъ вже не жіе — его копальня присыпала и ôнъ пôйшовъ грысти сиру землю.

ИВАНЪ. Хто таке наговоривъ?

ПЕТРО. Та панъ писаръ таке говорили и вычитали те въ казетахъ. А що панъ писаръ скажутъ, то й муситъ бути правда, бо то дуже мудрый той панъ писаръ.

ИВАНЪ. То правда, що копальня завалилась и засыпала богато нашихъ людей, але я не бувъ тогдѣ въ копальни и мене вона не засыпала. Я-жь прецѣ о тôмъ писавъ.

ПЕТРО. Та до кого?

ИВАНЪ. А до твого газды.

ПЕТРО. О, се вже не правда. Коли бы газда дôстали ôтъ тебе яке письмо, тобы й згадувавъ бувъ о тôмъ. А то вони не згадували, а донесли имъ о тôмъ другі

ИВАНЪ. То не може бути, Пôйду и довѣдаюсь (*хоче ити*).

ПЕТРО. Стôй и не иди!

ИВАНЪ. А то чому?

ПЕТРО. Бо и вони тебе возьмутъ за духа Ивана и боятись будутъ такъ, якъ я.

ИВАНЪ. Того вже за богато! Я тебе такой переконаю, що я правдивый Иванъ, а не духъ его. (*бѣжитъ до него и хоче его зловити*).

ПЕТРО. Ай-ай-ай! ґвалту! Хто живъ, най мене ратуе!... (*утѣкае*).

ИВАНЪ. (*здоганяе его и ловитъ*) Отъ такъ!

ПЕТРО. (*упадае на землю и опускае звитокъ, що державъ въ руцѣ*) Ай, ай, ай!..

ИВАНЪ. (*подачивши звитокъ, пускае Петра и пôдноситъ звитокъ*) А се що?

ПЕТРО. (*зрываесь и утѣкае въ глубину, ховаючись поза дерево*) Ай-ай ай — теперъ вже мене не зловишь и не удусишь!

ИВАНЪ. Що то таке?

ПЕТРО. Не рухай того — не рухай, бо панъ писаръ будутъ ся гнѣвати. То вони згубили и тра имъ ôтдати.

Сцена 5.

Попередні и Олена.

ОЛЕНА. (*вбѣгае задышана*) Бачь его! забаглось ему на жениханье! (*подачивши Ивана*) А!

ИВАНЪ. (*ховяе звытокъ*) Та се Олена — моя дорога сестрычка!

ОЛЕНА. Иванъ! *(кидаесь ему на шію)* Добре, що ты вернувъ, а то казали, що ты вже не жіешь и що копальня тебе засыпала. Але я все до Анны говорила: То не правда, ôнъ жіе и верне. Ну и вернувъ ты.

ПЕТРО. Ну, коли ôнъ еи не удушивъ, то й мусить бути живымъ. Гі-гі-гі – а я дурный взявъ его за духа. *(осмѣляесь и приближаесь до нихъ).*

ИВАНЪ Такъ, я вернувъ и привѣзъ съ собою богато гроша. Тожь то буде Анна тѣшитись. Теперъ я смѣло пôйду до старого Бѣлозуба и скажу: Ôтдай менѣ старый дочку за жѣнку.

ОЛЕНА. Ого!

ИВАНЪ. Щожь такого?

ОЛЕНА. Я и боюсь тобѣ те сказати.

ИВАНЪ. Говори и не мучь мене!

ПЕТРО. Та бо й скажи, — що Анна вже замужна.

ИВАНЪ. Замужна?!...

ОЛЕНА. Такъ, замужна. — Але вона тутъ невинна. Вговорили въ ню и въ батька и маму, що ты не жіешь. такъ и выйшла за мужь за другого.

ИВАНЪ. За кого?

ОЛЕНА. За Михайла Плесака.

ИВАНЪ. Пôйду до него и скажу: Ôтдай менѣ Анну! А не схоче, то убю его — удушу!

ПЕТРО. *(ôтскакуе)* Вѣдай ôнъ таки духъ Ивана, коли бересь людей дусити. *(глянувши вь бôкъ)* А диви, теперъ вже сивуля залѣзла въ корчѣ. А-говъ! куда ты, сивуля? *(ôтбѣгае, але по хвилѣ вертаг и несмѣло до нихъ приближаесь).*

ОЛЕНА. Не роби того, Иване, — бо коли его

убьешь, то тебе возьмутъ до кримѣналу, и я зôстану круглою сиротою. А я такъ на тебе ждала.

ИВАНЪ. Такъ що маю робити? Пропала для мене Анна, то и менѣ не жити на свѣтѣ. Знаю, що зроблю — верну назадъ до Америки, бо тутъ нема для мене житя.

ОЛЕНА. Возьми и мене съ собою.

ПЕТРО Та й мене возьми, бо и я бы хотѣвъ зôстати такимъ паномъ, якъ ось ты.

ИВАНЪ. Не хочу навѣть въ село заходити, щобы не стрѣтитись съ Анною або Михайломъ, бо тодѣ могло бы ся що злого стати.

ПЕТРО. Дивѣть, дивѣть, панъ писаръ вертае до насъ. Ôтдай, Иване, тѝ паперѣ, бо панъ писаръ будутъ ся гнѣвали.

ИВАНЪ. Коли писнешь що вони у мене, то й не жити тобѣ!

ПЕТРО. (*ôтскакуе*) Не писну, не писну, тôлько дай менѣ жити. *(про себе)* Нѣ, вѣдай ôнъ таки духъ Ивана, а не самъ Иванъ, коли все бере ся дусити.

Сцева 6.

Попереднѝ и Софронъ.

СОФРОНЪ. *(иде поволи и шукае по земли).*

ОЛЕНА. А то вы, пане писаръ?

СОФРОНЪ *(все шукае и не дивится на нихъ).* Аги, где бы я ихъ згубивъ? коли ихъ тутъ не найду, то треба буде до мѣста вертати и тамъ шукати. *(побачивши Петра)* А, то ты, Петре? Чи не згубивъ я що то тутъ?

ПЕТРО. Коли шукаете, то и певно, щосьте щось загубили.

ИВАНЪ. *(дае иму знакъ, щобы мовчавъ)* Мусятъ бути тї паперѣ важнї, коли такъ зажуривъ ся за ними.

СОФРОНЪ. Чи тутъ я згубивъ? *(шукае)*.

ПЕТРО. *(споглядае на Ивана)* Я не бачивъ тутъ ничого.

СОФРОНЪ. А менѣ здаесь що, коли я вытягавъ цигара, то я вытягнувъ зъ кишенѣ такожь паперѣ и на землю поклавъ. *(шукае)*.

ПЕТРО. *(дивится все на Ивана, котрый дае ему знаки щобы мовчавъ)* Коли поклалисьте, то и шукайте. Менѣ не треба паперѣвъ, бо я не вченый и не вмѣю читати.

СОФРОНЪ. *(побачивши Ивана и Олену)* А то кто такій?

ПЕТРО. Хто?

СОФРОНЪ. А той панъ?

ПЕТРО. То — то женихъ Олены.

СОФРОНЪ Же — женихъ?

ПЕТРО. А вжежь. Дивѣтъ якъ вони голубятся.

ИВАНЪ. и ОЛЕНА. *(цѣлуются)*.

СОФРОНЪ. Цѣлуютъ ся? — Ну, ну, дивѣтъ, якого пана она собѣ на чоловѣка вышукала, и не згадувала навѣть о тôмъ.

ПЕТРО. Гі-гі-гі — а дежь вы бачили, щобы дѣвки хвалились, що маютъ женихôвъ.?

ИВАНЪ. *(до Олены)* Не спôзнавъ мене, а Петро добре выдумавъ. Такъ й удаваймо женихôвъ.

ОЛЕНА. Ôнъ бачъ до Анны залицавъ ся, а коли вона выйшла замужь, то давай до мене. *(обôймаются)*.

СОФРОНЪ. Ну. — ну, таке то й мое щастье,

До котрои дѣвчины я залыцяюсь, такъ заразъ навине ся женихъ и зъ пôдъ носа менѣ хапае. (*прибирае поважну мину и пôдходитъ до Ивана и Олены. Хвилю дивлятъ ся они на себе*) А вы зъ ôтки пане и якъ ся называете?

ИВАНЪ. А вамъ до мене яке дѣло?

СОФРОНЪ. Я тутъ писаръ въ громадѣ и маю право кождого чужосторонця запытатись, кто ôнъ и зъ ôтки прибувае.

ИВАНЪ. Тутъ въ лѣсѣ вы не урядуете. Я прійду до канцеляріи и тамъ я вже замильдуюсь. Знаю приписы громадскû и гражданьскû.

СОФРОНЪ. (*про себе*) Диви якій гордый. Але здаесь менѣ, що я его вже десь бачивъ. (*до него*) Бо то знаете, я тутъ писаръ громадскій, тай й въ головѣ у мене повно, и въ кишенѣ не пусто.

ИВАНЪ. А щожь мене тое обходитъ, що у васъ тамъ въ головѣ и въ кишенѣ?

ОЛЕНА. А видно, що вамъ въ головѣ повно, коли и на головѣ повно клоча.

СОФРОНЪ. А тебе що тое обходитъ?

ОЛЕНА. Чому не обходитъ, коли вы говорили що зô мною хочете женитись.

СОФРОНЪ. (*боязливо дивится на Ивана*) То — не правда.

ПЕТРО. Гі-гі-гі!

СОФРОНЪ. А ты чого такъ высмѣшкуешь ся?

ПЕТРО. Вы кажете, що вы такій мудрый чоловѣкъ а такъ вмѣете брехати. Тожь прецѣ я самъ чувъ, якъ вы говорили, що съ Оленою хочете женитись.

ИВАНЪ. Чи такъ? Такъ вы на тое тутъ въ

громадѣ писаремъ, щобы дѣвчата баламутити? То вы тутъ донжуанъ.

СОФРОНЪ. Алежь нѣ — нѣ, я лишь такъ жартувавъ, бо знавъ, що Олена вже мае жениха. Я хотѣвъ ся лишь довѣдати, чи она его дуже любитъ. (*про себе*) Я такой его вже десь бачивъ. И голосъ его менѣ знакомый и лице знакоме.

ИВАНЪ. Вы, добродѣю, дуже здогадливй, тай й любите зыркати за дѣвчатами. Знаю о тôмъ, говорили вже менѣ въ мѣстѣ о тôмъ, що васъ для дѣвчатъ зъ школъ выгнали.

СОФРОНЪ. Дуже прошу, я таки самъ покинувъ школы, бо переконавъ ся, що и безъ школъ можна жити, особливо, колися мае повну голову и кишеню не порожну. (*до Петра тихо*) Слухай, Петре, скажи, якъ его зовутъ?

ПЕТРО. Не знаю — я самъ першій разъ его бачу.

СОФРОНЪ. Ей, чи не брешишь ты, Петре?

ПЕТРО. Я не вмѣю такъ брехати, якъ вы — гі-гі-гі..

СОФРОНЪ Нынѣ-завтра я таки довѣдаюсь, кто ôнъ и зъ ôтки приходитъ. (*голосно*) Не перешкаджаю вамъ. Мое поважанье!

ИВАНЪ. И мое вамъ поважанье.

СОФРОНЪ. (*ôтходячи*) Де я его бачивъ?... де я его бачивъ?... (*ôтходитъ шукаючи по земли*).

Сцена 7.

Попереднй безъ Софрона.

ПЕТРО. Гі, гі, гі... а то й згуливъ его!

ОЛЕНА. Кажутъ всѣ що ты дурный Петре, а

я ось й бачу, що ты розумный — розумнѣйшій ôтъ пана писаря.

ПЕТРО. Гі-гі гі.

ИВАНЪ. Я межи вами троха розвеселѣвъ и забувъ о моимъ горю. Бо коли я згадаю, що я живъ лишь для Анны и сподѣвавъ ся, що коли верну зъ Америки, получимось и жити будемъ на вѣки, а такъ воно не сталось и Анна зôстала жѣнкою иншого, а не моею, тай на щожь менѣ теперь придасть ся житье! Воно для мене лишь мукою буде. Я не мôгъ бы дивити ся, що Анна жіе съ иншимъ чоловѣкомъ.

ОЛЕНА. Та воно й правда, що ты завѣвъ ся въ надѣяхъ. Но Анна тутъ невинна. Вона не хотѣла ити за другого. Але бачь, панъ писаръ рознѣсъ по селѣ вѣстку, що ты вже не жіешь, що копальня тебе засыпала, такъ Анна услухала родичей и выйшла за Михайла.

ПЕТРО. (*глянувши въ глубину*) А куда ты знова, краса? (*ôтбѣгае*).

ИВАНЪ. Знаю, що зроблю. Верну назадъ до Америки. Не хочу навѣтъ въ село заходити. А тебе прошу не згадуй навѣть, що я тутъ бувъ.

ОЛЕНА. Не лишай же мене, я такожь съ тобою пôйду до Гамерики.

ПЕТРО. (*вбѣгае*) Газдиня иде!

ИВАНЪ. и ОЛЕНА. Де ты еи бачивъ?

ПЕТРО. Та ось она вже не далеко.

ИВАНЪ. Щобы то зробити, щобы не здыбатись съ нею?

ОЛЕНА. Сховай ся тутъ де мѣжь корчами.

ПЕТРО. Ходи, я тебе вже сховаю. (*веде Ивана въ глубину и укрывае его поза дерево, потôмъ вертае*).

ОЛЕНА. Господи, що теперь буде?

Сцена 8.

Попередні и Анна.

АННА. *(вже яко молодиця убрана)* А де то вы застрягли? Я жду и жду съ полуденкомъ, а васъ якъ нема, такъ й нема. Гадаю собѣ: певно щось сталось, може коровы залѣзли въ чуже и хто ихъ й занявъ, такъ тра й подивитись и занести полуденокъ.

ПЕТРО. Та нѣ, я ихъ вже добре стережу.

ОЛЕНА. А я ходила за грибами — шукала и шукала, та ни одного не найшла.

ИВАНЪ. *(про себе)* Якъ ей до лиця бути молодицею.

АННА. Ну, такъ ось вамъ и полуденокъ. Вы певно голодні, такъ споживайте. *(ставляе на землю горнецъ и розвязуе шматокъ)* Ще горяче. *(Розглядаесь на всѣ стороны)*

ПЕТРО. Таки такъ, що горяче. *(бере ложку и ѣсть, не зважаючу, чи Олена ѣсть, чи нѣ).*

АННА. Ѣжь и ты, Олено, бо выстигне.

ОЛЕНА. Я якось не голодна, опôсля буду ѣсти.

АННА. *(розглядаесь на всѣ стороны)* Слухай, Олено, чи тутъ съ вами нихто не бувъ?

ОЛЕНА. Нихто.

ПЕТРО. Табо не бреши, бо бувъ панъ писаръ.

АННА. Не о писаря я пытаю, а чи хто иншій не бувъ? *(розглядаесь)*

ОЛЕНА. Та хтобы мавъ бути?

АННА. Ей, не мучь мене, та не укрывай, бо я знаю все. Я варила полуденокъ, а тутъ и впадае панъ писаръ до хаты, тай черезъ дверѣ кличе: Иванъ

вернувъ зъ Гамерики — ôнъ тамъ пôдъ лѣсомъ съ Оленою и Петромъ. Я й вхопила горнецъ и прибѣгла чимъ скорше сюда. Де-жь ôнъ? де Иванъ?

ПЕТРО. Та ôнъ бачите тамъ за тымъ деревомъ скрывъ ся. (*ѣсть дальше*).

АННА. *(бѣжитъ до дерева, зъ поза котрого выходитъ Иванъ — они бѣжутъ собѣ на сустрѣчь и кидаются въ обнятя)*. Иване!...

ИВАНЪ. Анно!...

ОЛЕНА. Господи що то теперъ буде? Ой ты, ты бандуро, та на що заразъ й выпаплявъ?

ПЕТРО. *(все ѣсть)* Та бо не перешкаджай менѣ, коли я ѣмъ — ще удавлюсь.

Актъ III.

(Хата якъ въ I. актѣ).

Сцена 1.

Григорій, Катарина и Анна.

ГРИГОРІЙ. Ну, я вже й убравъ ся — часъити на торгъ, а ты ще тамъ пораешь ся.

КАТАРИНА. Та-бо й тра що взяти на торгъ и продати, щобы було за що купити соли и свѣтла.

ГРИГОРІЙ. Ты, Анно, газдуй тутъ съ Михайломъ — мы не будемось барити — скоро вернемо.

АННА. *(помагае матери до бесагъ класти яйцѣ и т. д.)*

КАТАРИНА. Та бо ты всѣ яйця порозбиваешь. Такъ квапишь ся, якбы й рада була насъ позбутись.

АННА. А що менѣ въ мѣстѣ купите?

КАТАРИНА. А що хочешь, щобы купити?

АННА. Та хиба вже ничого не купуйте, менѣ ничого не треба.

КАТАРИНА. Отъ и говоришь, якъ не своя. Тобѣ теперъ лишь жити. Маешь чоловѣка, що тебе любитъ. И мы его любимо — вдавъ ся ôнъ и тобѣ и намъ.

ГРИГОРІЙ. Та-бо ты стара не мѣшай ся до нихъ, тай й не конопадь ся довго, бо сонце вже зôйшло, а до мѣста не близько.

ПЕТРО. *(за сценою)* А-говъ! Фѣ!... *(свище).*

ГРИГОРІЙ. (*черезъ ôкно*) А ты що знова?

ПЕТРО. (*за сценою*) Та ось яструбъ несподѣвано впавъ межи куры и вхопивъ тоту чубату. Фѣ! (*свище, вложивши два пальцѣ въ ротъ*).

КАТАРИНА. Падоньку моя! найкрасшу курочку менѣ вхопивъ!

ГРИГОРІЙ. Нехай на тôмъ и станесь.

Сцена 2.

Попереднѣ и Петро.

ПЕТРО. (*входитъ*) А то й вамъ поганецъ — утѣкъ. Але най-но ôнъ въ другій разъ прійде, то я ему вже догоджу. Зроблю пѣстолье и убю собаку!

ГРИГОРІЙ. Тôльки щобысь самъ ся не убивъ.

ПЕТРО. Або я дурный себе убивати? Его убю!

КАТАРИНА. Теперъ вже ты конопадишь ся. Я вже готова и можемо ити.

ГРИГОРІЙ. Ну, такъ и ходѣмъ. А ты Петре доглядай дому, бо може Михайло съ жѣнкою пôйдутъ въ поле, то треба хаты доглядати.

ПЕТРО. Ну-ну — не тра мене до того гнати.

ГРИГОРІЙ. Такъ и бувайте здоровѣ!

АННА. (*цѣлуе въ руку ôтця и матери*).

ГРИГОРІЙ. Пращаешь ся, якъ бы мы на вѣки розлучались. Мы скоро зъ мѣста вернемо. Ходи стара

КАТАРИНА. Иду вже. (*обое ôтходять*).

Сцена 3.

Анна и Петро.

АННА. А Михайло де?

ПЕТРО. Та ось бувъ на оборѣ, а панъ писаръ его закликавъ и оба пôйшли поза хату.

АННА. Певно вже сказавъ ему, що Иванъ вернувъ.

ПЕТРО. Я бувъ хотѣвъ пôдслухати, що вони съ собою балакають, и пôдобравъ ся пôдъ дерево, а тутъ саме въ той часъ надлетѣвъ яструбъ и куры пополохавъ, тай й одну таки ухопивъ на снѣданокъ.

АННА. Дежь вони теперъ?

ПЕТРО. Може ще за хатою — хиба пôйду и побачу.

АННА. Нѣ зôстань. Коли мавъ сказати, то вже и сказавъ. Дѣй ся воля божа!

ПЕТРО. Та-бо вони тамъ готовî до полудня балакати и перескаджують намъ.

АННА. (*затыкае ему ротъ*) Тихо, не говори такъ голосно, бо може насъ Михайло пôдслухати.

ПЕТРО (*тихше*) Олена вже була и казала, що вона и Иванъ ждуть насъ. Ходѣмъ.

АННА. Теперъ не можна — треба перше Михайла за чôмъ въ село выправити. Ахъ, Господи святый! я чогось боюсь и дрощь мене переймае.

ПЕТРО. А я ничого не боюсь, а тѣшусь що помандрую до тои Гамерики. Тамъ мусить бути весело. Дуже мене кортитъ до Гамерики, бо хотѣвъ бы зôстати такимъ паномъ, якъ Иванъ. Гі-гі-гі...

АННА. Тихше! (*затыкае ему ротъ*) Ты готовъ ще все попсувати.

ПЕТРО. А я все таки казавъ: Маемо втѣкати до Гамерики, то втѣкаймо ночію а не въ день, бо въ день небезпечно — може хто побачити.

АННА. Кобы хоть Махайла за чôмъ зъ хаты

выправити. Коли вже знае, що Иванъ вернувъ, то довше не можна зволѣкати. Дѣй ся воля Божа!... Заграй менѣ теперъ, Петре, тоту пѣсню, що я ю такъ любю.

ПЕТРО. Коли хочешь, то я й заграю. (*грае на сопѣвцѣ*).

АННА. (*сѣдае и опираесь о стѣлъ*).

Сцена 4.

Попереднї и Михайло.

МИХАЙЛО. (*входитъ, сѣдае и слухае пѣсню, а коли Петро переставъ грати, говоритъ:*) Файна пѣсня — вона и менѣ сподобалась.

АННА. (*якъ бы зô сну пробудилась*) А, то ты, Михайле?

МИХАЙЛО. Тато и мама вже пôйшли?

АННА. Пôйшли, але казали, що скоро вернутъ,

МИХАЙЛО. И я мушу на хвильку скочити въ село.

АННА. До кого маешь дѣло?

МИХАЙЛО. Хочу попросити газдôвъ, щобы менѣ помогли сѣно скосити. Вже часъ на сѣно.

АННА. А довго тамъ бавити ся будешь?

МИХАЙЛО. Отъ такъ малу годинку, а коли бымъ довше забавивъ ся, то ты не скучай. Маешь тутъ Петра, а ôнъ тобѣ заграе пѣсню. Лишь ты, Петре, грай веселу, а не таку сумну, якъ ось теперъ гравъ. Вона файна, але я все таки волѣю веселу. Тай и газдиня волѣе веселу. Правда, Анно, що ты волѣешь веселу.

АННА. Най грае и веселу — менѣ все одно.

Але ты, Михайле, мене не любишь, коли неправду говоришь.

МИХАЙЛО. Чому неправду говорю?

АННА. Ты не идешь до газдôвъ за орудкою, а до кого иншого.

МИХАЙЛО. А до когожь думаешь?

АННА. *(гладитъ его)* А съ кимъ ты теперъ наоборѣ балакавъ?

МИХАЙЛО. Съ паномъ писаремъ.

АННА. А що ôнъ тобѣ говоривъ?

МИХАЙЛО. А що — говоривъ, що вѣдай Иванъ зъ Гамерики вернувъ, бо бачивъ вчора якогось панича, котрый зъ мовы зъ лиця выглядавъ на Ивана.

АННА. И ты хочешь дôзнати ся, чи то Иванъ?

МИХАЙЛО. Нѣ але панъ писаръ говоривъ, що мае менѣ, щось важного сказати.

АННА. *(гладитъ его и примиляесь)* А скажешь менѣ, що ôнъ тобѣ скаже?

МИХАЙЛО. Моя ты голубко! хибажь я тебе не любю и мавъ бы передъ тобою все таѣти?

АННА. Ну, коли такъ то ѣди. А на дорогу поцѣлуй мене.

МИХАЙЛО. *(цѣлюесь съ нею)* Ахъ, моя ты голубко, моя ты перепеличко!... я лишь для тебе жію — я лишь для тебе жити хочу. Скажи, чи ты мене любишь?

ПЕТРО. Якъ бы не любила, тобы й не выйшла була за васъ.

АННА. Петро добре каже.

МИХАЙЛО. А колибъ такъ Иванъ веркувъ, чи и тодѣ не перестанешь мене любити?

АННА. И тодѣ не перестану любити.

МИХАЙЛО. Ну, такъ я й спокôйный. Пôйду теперъ и скажу тобѣ, що панъ писаръ менѣ скаже. До побаченя, моя голубко! (*цѣлуе и ôтходитъ*)

Сцена 5.

Анна и Петро.

АННА. Господи, прости менѣ, що я збрехала и що зводжу чоловѣка! Я бы хотѣла его любити, но коли бачу Ивана, серце мое до него жене. Ахъ, тато, маме, чого вы мене присилували ити за другого? Чому вы увѣрили, що Иванъ не жіе и не ждали на него? Чи не лѣпше, щобымъ була зôстала дѣвкою, якъ теперъ проневѣритись чоловѣкови и втѣкати съ Иваномъ въ делекій свѣтъ? Я не можу противитись Иванови — що ôнъ скаже, те й зроблю. Нехай скаже умерти, то й умру.

ПЕТРО. Е, не буде такъ зле, якъ говоришь. Коли бысьмо лишь дôстали ся до тои Гамерики, то й все добре буде.

Сцена 6.

Ана, Петро и Иванъ.

ИВАНЪ. (*ôтчиняе дверѣ и говоритъ*) Чи ты вже готова?

АННА. Готова готова. Вступи до хаты — чоловѣкъ пôйшовъ въ село до пана писаря.

ИВАНЪ. Я й завбачивъ его, якъ пôйшовъ въ ту сторону, тай й скочивъ до тебе, щобысь ся спѣшила. Панъ писаръ готовъ мене заарештувати, хотяй я того не боюсь, бо маю и на него таке, що его убье.

АННА. Що таке?

ИВАНЪ. Вчора впали въ мой руки паперѣ пана писаря.

ПЕТРО. Тотй, що ôнъ згубивъ а я найшовъ?

ИВАНЪ. А тотй — тотй. А зъ нихъ знаешь, чого я довѣдався?

АННА. Чого?

ИВАНЪ. Всѣ листы, що я писавъ до тебе и до твого батька, або до сестры Олены, ôнъ зъ почты ôтбиравъ и при собѣ задержувавъ.

ПЕТРО. А то тобѣ й поганый чоловѣкъ!

ИВАНЪ. Черезъ него лишь зôстала ты жѣнкою другого, а не моею. (*выймае пакеть и показуе*) Диви, всѣ тотй листы ôнъ до теперъ при собѣ носивъ.

ПЕТРО. Теперъ я вже знаю, чому ôнъ все говоритъ, що у него кишеня не порожна.

ИВАНЪ. Бо знавъ, що вони виявлятъ его дѣла, за котрй може бути укараный. Але нехай его Богъ карае, не я! Я не можу тутъ въ селѣ зôстати и не можу дивитись на те, що ты другого жѣнкою а не моею. И хоть бы ты хотѣла розвестись съ чоловѣкомъ, то й тодѣ ксьондзъ не звѣнчавъ бы насъ. А тамъ въ Америцѣ иншй права—хто тамъ дôстане ся, хотьбы вже й бувъ де жонатый, то ксьондзъ звѣнчае его.

ПЕТРО. Може и я тамъ найду собѣ жѣнку, бо тутъ мене жадна дѣвка не хоче. Кожда каже, що я дурный и вона не хоче мати дурного чоловѣка — гі-гі гі...

ИВАНЪ. Ты Петре богато менѣ допомôгъ, бо черезъ тебе я тотй листы дôставъ. Я тобѣ того николи не забуду. Ты пôйдешь съ нами и добре тобѣ у насъ буде.

ПЕТРО. Гі-гі-гі...я буду въ Гамерицѣ, буду та-

кимъ паномъ, якъ ты, и буду мати жѣнку! гі гі-гі *(скаче)*.

ИВАНЪ. Лишь збирайте ся скоро, бо часъ вже ити. –

ПЕТРО. Я вже зôбраный—ось все мое, що маю. (*показуе сопѣлку*) Тамъ я вамъ буду грати, чого схочете, щобы вамъ не скучалось.

АННА. И я вже тотова — можемо ити. Пращайте тато и мамо, що ваша дочка васъ на старôсть покидае. Я васъ не виную, що ôтдалисьте мене за Михайла — тому всему виненъ панъ писаръ. Прощай и ты Михайле, що не додержую тобѣ присяги, яку зложила передъ пристоломъ. Ты добрый чоловѣкъ, любивъ мене и може було бы менѣ съ тобовъ добре. Но щожь — коли серце мое належитъ до иншого и я ему повинуюсь. Иду въ далекій свѣтъ, бо тутъ менѣ годѣ бути. Прощай моя рôдна хатинко, де я вродила ся и выросла. Мала ты, а въ тобѣ менѣ було добре. Я гадала тутъ й вмерти, но Богъ инакше зарядивъ — мое призначенье вмирати въ чужинѣ.

ПЕТРО. (*плаче*) Г гі-гі... и менѣ якось сумно стало розставатись съ сею хатиною, де я притуленый зôставъ ôтъ сирôтства. Вы газдыне мене притулили и съ вами я иду, де вы идете.

АННА. Прощайте сусѣды и всѣ, съ кимъ я жила и веселила ся! (*бере ся за руки съ Иваномъ и они звертаютъ ся до дверей ити, но дверѣ були вже ôтчиненѣ и въ нихъ видно Михайла, а поза ними Софрона, котрый не входитъ до хаты, дверѣ позôстаютъ ôтчиненѣ*).

Сцена 7.

Попереднѣ, Михайло и Софронъ.

Михайло стае въ дверехъ — Олена и Иванъ встримуютъ ся — мовчанье — они дивлять ся на себе

черезъ довгій часъ. Софронъ заживае табаку и усмѣхаесь).

ПЕТРО. *(про себе)* Осъ тобѣ й газда! що теперъ буде?

МИХАЙЛО. А зô мною не хочете ся попращати? Хибажь я не заслуживъ на то, щобы зô мною попращатись? Анно, я-жь твôй чоловѣкъ, попращайся й зôмною и коли вже такъ стати ся мае, що хочешь мене покинути, то я й не силую тебе, щобысь зôстала. Зôстану тутъ якъ той сирôтка и потѣшати буду тата и маму, котрî на старôсть позôстанутъ самî и плакати будутъ за своею одинокою дитиною. Я не буду плакати бо знать статись мусѣло. Та й не нарѣкай на мене, що я тобѣ завязавъ свѣтъ, що я може силувавъ тебе пôйти за мене. Ты съ Иваномъ будешь щаслившою, якъ зô мною. Чи правда? Кажи!... *(мовчанье)* Чи вы обое понѣмѣли, чи що? Говорѣтъ — я васъ слухати буду.

ИВАНЪ. Ты Михайле тутъ невинный и я виджу, що ты чоловѣкъ розумный.

МИХАЙЛО. И ты бувъ бы розумнѣйшій, колибысь те, що задумавъ инакше зробивъ бувъ.

ИВАНЪ. Якъ инакше?

МИХАЙЛО. Не тра тайкомъ втѣкати съ чужою жѣнкою, бо на томъ лишь я утерплю. Всѣ скажутъ: диви, Михайла покинула, жѣнка и мусѣвъ ôнъ бути для ней злымъ чоловѣкомъ. Се вона такъ вчинила. А я прецѣ не бувъ для моей жѣнки злымъ чоловѣкомъ. Скажи ты Анно, чи я для тебе бувъ злымъ чоловѣкомъ?... Колижь нѣ, то й чому робишь менѣ такій соромъ, що тайкомъ втѣкаешь?

ИВАНЪ. Якже мали мы вчинити?

МИХАЙЛО. Такъ було вчинити, щобы и ты и

вона и я бувъ вдоволеный и на никого зъ насъ нечесть не впала.

ИВАНЪ. Я не хочу, щобы нечесть на кого зъ насъ спала.

МИХАЙЛО. Не хочешь нечести, а не роздумавъ надъ тымъ, що робишь. Треба було перше до мене прійти и сказаты: Ôтдай менѣ тую, котру я любивъ и люблю, а я бувъ бы вже такъ зробивъ, щобы и ты бувъ вдоволеный и Анина була вдоволена и я бувъ вдоволеный. А то заледво вчора вернувъ въ село, нынѣ вже й ôтходишь, та и порываешь чужу жѣнку. Та й далеко булибисьте зайшли? До границѣ заледво. Анна пашпорта не мае и булибы ю задержали и шупасомъ до мене ôтставили. Чи то не бувъ бы соромъ для мене и для неи?

ИВАНЪ. То правда, що я не застановивъ ся надъ тымъ добре, Такъ скажи, що и якъ маю вчинити, щобы мы всѣ були вдоволенй! Цѣле село знало и ты знавъ, що я Анну люблю и що пôйшовъ въ далекій свѣтъ, щобы заробити що то на гоздôвство. Но лихй люде вчинили мене вмерлымъ...

МИХАЙЛО. Хто вчинивъ тебе вмерлымъ? Цѣле село такъ говорило.

ИВАНЪ. А хто розпустивъ ту вѣстку по селѣ?

МИХАЙЛО, Хто?

ИВАНЪ. Вашь панъ писаръ.

СОФРОНЪ. *(входитъ въ хату)* То не правда! таке писали по газетахъ.

ИВАНЪ. А, то вы, пане писаръ? Добре що й вы сюда приходите?

СОФРОНЪ. Е, що тутъ съ тымъ пройдисвѣтомъ церемонитись и такъ лагôдно съ нимъ обходитись. Звязати его и ôтдати до Суду, а я вже посвѣдчу,

що на власнѣ очи бачивъ. якъ ôнъ выкрадавъ чужу жѣнку и хотѣвъ съ нею до Америки утѣкати, щобы ю тамъ спродати. За уведенье чужой жѣнки Судъ остро карае.

ИВАНЪ. Чого вы пане писаръ мѣшаетесь до не свого дѣла?

СОФРОНЪ. Якъ то, я не маю мѣшатись? (*заживае тадаку*) Я тутъ въ селѣ перша особа и яко урядникъ мою уважати, щобы въ селѣ бувъ порядокъ. Го-го-го! не виведешь мене въ поле, бо у мене й въ головѣ повно и въ кишенѣ не порожно.

ИВАНЪ. А видно, що не було въ кишенѣ порожно, коли вона була напхана чужими рѣчами (*иде до дверей и зачиняе ихъ*).

СОФРОНЪ. (*змѣшаный*) Що хочешь чинити?

ИВАНЪ. Хочу переконати, що ваша кишеня не була порожна. (*выймае пакетъ*) А се що?

СОФРОНЪ. (*хоче вхопити*).

ИВАНЪ. (*не дае*) О, зась до того — ôтъ мене не скоро дôстанете, бо тотѣ паперѣ не суть вашою власностію, а моею. А теперъ скажѣть менѣ, якимъ правомъ посмѣлили вы ôтбирати листы зъ почты черезъ мене посыланѣ и у себе придержувати?

СОФРОНЪ. Я жадныхъ листовъ не придержувавъ.

ИВАНЪ. (*выймае зъ пакета листы*) А ось тотѣ листы, що робили у васъ въ кишенѣ?

СОФРОНЪ. (*змѣшаный*) Я ихъ не мавъ.

ПЕТРО. Та же говорѣтъ правду, пане писаръ. Прецѣ тѣ паперѣ вы згубили тамъ пôдъ лѣсомъ, коли давалисьте менѣ цигара, а я ихъ тамъ найшовъ.

СОФРОНЪ. *(цофаесь до дверей и пробуе выйти)* Ты найшовъ? Я ничого не згубивъ.

ИВАНЪ. Коли вы выпераетесь, то я ôтдамъ ту справу до суда — а тамъ выйде вся правда якъ олива. Коли я въ чôмъ провинивъ, то й хочу бути вкараный. Но и вы провинилисьте. Я не хотѣвъ зъ того ужитокъ зробити, але коли вы такъ хочете, то й зроблю.

СОФРОНЪ. *(вывалюе силою дверѣ и утѣкае)* Побачимо, хто зъ насъ першій пôйде до арешту!

Сцена 9.

Попереднѣ безъ Софрона.

ИВАНЪ. Втѣкъ! видно, що почуваесь до вины.

ПЕТРО. Я самъ то посвѣдчу, бо самъ видѣвъ, якъ ôнъ тотѣ паперѣ згубивъ.

МИХАЙЛО. Розтолкуй менѣ, що то значитъ?

ИВАНЪ. Рѣчъ дуже ясна. Зъ Америки я писавъ листы до Анны, до сестры Олены и до старого Григорія а ôнъ тѣ листы перехоплювавъ и у себе задержувавъ, а ôттакъ и выгадавъ, що мене копальня присыпала. Всѣ тотѣ листы що до одного ось тутъ въ тôмъ звитку ся находятъ — ани одного не ôтдавъ.

МИХАЙЛО И я увѣривъ въ его слова, тай такожь думавъ, що ты вже не жіешь. Але що ôнъ мавъ въ тôмъ, що придержувавъ?

АННА. Хотѣвъ ся зô мною оженити, тай й голосивъ, що Иванъ не жіе.

МИХАЙЛО. Старый дурень!

ПЕТРО. Гі-гі-гі — хотѣвъ ся женити, бо и ме-

не все выпытовавъ про Анну, чи вона бы за него не пôйшла.

МИХАЙЛО. (*сѣдае и задумуесь*) Все воно добре, но що мы теперъ чинити будемо? Кажи ты, Анно, що чинити хочешь?

ИВАНЪ. Я за ню ôтповѣмъ. Я слухавъ тебе, Михайле, терпеливо, якъ ты говоривъ, и дôзнавъ ся, що ты чесный чоловѣкъ. Инщій на твоимъ мѣсци бувъ бы вхопивъ сокиру або друкъ якій и бувъ мене поваливъ у голову. Но ты бувъ спокôйный и до серця говоривъ. Послухай теперъ, що я скажу.

МИХАЙЛО. Слухаю.

ИВАНЪ. То правда що я любивъ и ще люблю Анну, и хотѣвъ ю тобѣ выкрасти, тай утечи до Америки. Теперъ же я инакше постановивъ дѣло залагодити.

МИХАЙЛО. Якъ хочешь залагодити?

ИВАНЪ. Анна не може бути жѣнкою насъ двохъ. Вона шлюбовала вôрнôсть тобѣ, такъ нехайже й зôстане при тобѣ. (*до Анны*) Анно, забудь про мене и жій съ Михайломъ, ôнъ бувъ и буде для тебе добрымъ чоловѣкомъ. Забудь про меме и бувай здорова!

АННА. Куда-жь хочешь ити?

ИВАНЪ. А кудажь? До Америки вертаю, бо тутъ твôй видъ мене троивъ бы и я бы помѣшавъ вамъ ваше сопружеское житье. А я того не хочу, я хочу, щобы вы жили въ супокою и були щасливî. Прости менѣ, Михайле, що я хотѣвъ житье тобѣ затроити, и бувай здоровъ! (*вытягае до него руку*).

МИХАЙЛО. Добрый и чесный хлопче! нехай же тебе за тое устисну! (*обнимае его*).

Сцена 10.

Попереднї и Олена.

ОЛЕНА. *(побачивши ихъ въ обнятяхъ)* А се що? що тутъ ся дѣе?

ПЕТРО. Вже не идемо до Гамерики. Коли газдыня зôстае, то и я зôстаю. Я й тутъ буду гравъ на сопѣвцѣ, щобы ей не скучилось.

ИВАНЪ. Такъ, грай на сопѣвцѣ, добрый Петре, такъ голосно, щобы ажь я ей голось тамъ въ чужинѣ почувъ. Менѣ буде здаватись, що я въ своимъ краю жію. Теперъ прощайте всѣ и згадайте коли й про мене. Олено ходѣмъ!

МИХАЙЛО. Нѣ, я тебе не пущу — ты мусишь съ нами зôстати ще бодай день — два, а ôттакъ, сли схочешь, помагай Богъ въ дорогу.

АННА. Зôстань, Иване, зôстань!

МИХАЙЛО. Видишь, и жѣнка просить, такъ хоть ю услухай

АННА. Михайле, чи ты менѣ прощаешь?

МИХАЙЛО. Я-жь прецѣ й не гнѣвавъ ся на тебе.

АННА. *(кидаесь ему на шію)* Ахъ, мôй добрый Михайле!

МИХАЙЛО. *(обнимае ею)*,

ОЛЕНА. Коли Анна зôстае, то й я зôстаю и не пôйду въ ту Гамерику. Зôстань и ты, Иване, тай такожь не иди зъ свого села. Я тебе тутъ высватаю, тай будемъ тутъ жили и въ своимъ краю вмирали.

АННА. А я вже маю для Ивана жѣнку.

ОЛЕНА. А кого?

АННА. А сестру Михайла Евку.

ОЛЕНА Таки такъ — вона въ самъ разъ для него.

МИХАЙЛО. И я такъ думаю. Оженимо тебе съ Евкою и будемъ газдували щастливо, а оттакъ пошукаемо и для Олены жениха.

ОЛЕНА Е. хтобы тамъ мене бѣдну взявъ?

МИХАЙЛО Се вже наше дѣло. Коли Иванъ зостане нашимъ сродникомъ, то й ты до насъ будешь належала.

ПЕТРО Гі-гі-гі — а я вамъ на весѣлю на сопѣвцѣ заграю.

МИХАЙЛО. Добре, добре, заграешь. а теперъ скочь до корчмы и принеси намъ меду. Маемо прецѣ гостя — треба го приняти.

ПЕТРО. Добре. пане газдо. (*отбѣгае*)

МИХАЙЛО. А ты жѣнко пошукай тамъ у коморѣ, що маешь. и давай, а не жалуй ничого.

АННА. Поможи менѣ Оленочко. (*одѣ приготовляютъ столъ и кладутъ всяке ѣдло*).

Сцена 11.

Попередні, Григорій и Катарина.

КАТАРИНА Ось и мы вже вернулись. (*выдивляесь побачивши гостей*) А се що? що тутъ таке робятъ ся?

МИХАЙЛО. Тато, мамо, маемо гостя.

ГРИГОРІЙ и КАТАРИНА. Та якого гостя?

МИХАЙЛО. Та ось Иванъ вернувъ зъ Гамерики.

ГРИГОРІЙ и КАТАРИНА. Та такі такъ. Якъ ся маешь Иване? Прецѣ вернувъ до насъ назадъ,

а то розпустили вже вѣстку що ты не жіешь.

АННА. То панъ писаръ таке выдумавъ.

ГРИГОРІЙ. Таки и панъ писаръ. Та мы его й стрѣтили тамъ пôдъ лѣсомъ. Коли насъ завбачивъ, та й скрутивъ на иншу дорогу — гейбы не хотѣвъ ся съ нами здыбати.

Сцена 12.

Попереднѣ и Петро.

ПЕТРО. (*вбѣгае держучи фляшину въ руцѣ, котру кладе на стôлъ*) А то тобѣ-й на! панъ писаръ втѣкъ зъ села! ті гі-гі.

ВСѢ А се якъ?

ПЕТРО. Та въ корчмѣ всѣ розказуютъ о тôмъ, що ôнъ ôтдославъ ключѣ ôтъ канцеляріи вôйтови, тай казавъ сказати, що за службу дякуе.

ИВАНЪ. Хто пôдъ кимъ яму копае, самъ въ ню впадае.

ГРИГОРІЙ Та нехай собѣ иде. Иванъ такожь письменный и буде у насъ писаремъ.

ВСѢ. Такъ, таки такъ! Иванъ буде у насъ писаремъ.

МИХАЙЛО. Ну, трактаментъ вже готовый. Сѣдайте до стола!

КАТАРИНА и АННА Просимо! просимо!

МИХАЙЛО. Зачинайте вы, тато!

(*Всѣ сѣдаютъ — Григорій наливае до чарокъ — Завѣса упадае*)

КОНЕЦЪ

UNIVERSITY OF TORONTO
JUL 1983

UNIVERSITY OF TORONTO
VELUT ARBOR ÆVO

Purchased from the

WINDYK LIBRARY BEQUEST